

особливістю, яка їх об'єднує є те, що загроза не буває індивідуальною. Дане твердження можна розглянути на прикладі наступних соціальних небезпек:

Наркоманія – одна з найпоширеніших соціальних небезпек. Характеризується високим рівнем залежності людини до наркотичних речовин та низьким відсотком людей, яким вдалося вилікувати хворобу. Індивід, що вживає наркотики, перебуває у стані постійної потреби вживання наркотичних речовин, відсторонений від реального життя. Крім значної шкоди власному організму, в разі відсутності коштів здатний до шантажу, крадіжок, як результат існують високі ризики психічного та фізичного насильства, захворювань для родичів хворого.

Алкоголізм – захворювання, що характеризується залежністю від спиртних напоїв, поступовою психічною деградацією, сполученою з появою низки специфічних захворювань. Істотно страждає периферична і центральна нервова система хворого. Не поодинокими є випадки фізичного насильства, на пізніх стадіях протікання хвороби – шантажу, крадіжок. Оточення хворого наражається на психічне насильство, як з боку хворого, так і суспільства.

Соціальна небезпека венеричних захворювань, таких як СНІД, гонорея, сифіліс полягає у швидкому поширенні і загрозі здоров'ю та життю не тільки безпосередньо хворих, але і людству в цілому. Крім усього іншого, часто хворі приховують від оточуючих правду щодо стану свого здоров'я, безвідповідально вступають з ними у статевий зв'язок, поширюючи тим самим інфекцію величезними темпами.

Отже, кожен із нас щодня зустрічається з різноманітними небезпеками. Соціальні небезпеки є досить поширеними у суспільстві та можуть нести катастрофічні наслідки. До основних причин їх виникнення належать низький духовний, культурний та матеріальний рівні людей.

Список використаних джерел:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов. та CD) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К. ; Ірпін'я : ВТФ «Перун», 2007. 1736 с.
2. Дзьобань О.П. Національна безпека в умовах соціальних трансформацій (теоретико-методологічний аналіз): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філософ. наук: 21.03.01. К., 2005. URL: <http://librar.org.ua/load.php>
3. Желібо Є. П., Пічі В. М. Безпека життєдіяльності : навч. посібн. для студ. вищ. закл. освіти України I – IV рівнів акредитації / за ред. Є. П. Желібо і В. М. Пічі. Львів ; К. : «Каравела» ; Львів : "Новий Світ-2000", 2002, 327с.
4. Ляш О. І. Наукові передумови ідентифікації категорії «соціальна безпека регіону» *Збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. Економічні науки* 2010. Вип. 7. Ч. 3. С. 37–62.
5. Краус Н. М. Соціальна безпека на різних рівнях економічної агрегації *Економіка і регіон*. 2013. № 5. С. 189–193.
6. Пістун І. П. Безпека життєдіяльності : навч. посібн. Суми : Видавництво «Університетська книга», 2000. 540 с.
7. Подольська Є.А. Назаркін П.О. Новий сенс й інноваційні способи забезпечення соціальної безпеки. *Вісник Одеського національного університету. Серія : Соціологія і політичні науки*. 2015. Т. 20. Вип. 2. С. 19–25.
8. Сиченко О.О. Соціальна безпека в системі національної безпеки держави *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Сер. : Державне управління*. 2012. Т. 186. Вип. 174. С. 34–38.
9. Т. Мальтус, Дж. Кейнс, Ю. Ларін. Антологія економічної думки URL: http://old.niss.gov.ua/book/Antolohiia_Ekonomichnoi_Dumky/index.htm.

АКТУАЛЬНІСТЬ ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

*Шпилька М. М.
м. Полтава*

Цивільна безпека одна з найважливіших функцій держави. Від неї залежить безпека населення, стійкість функціонування найважливіших елементів економіки. В даний час головна особливість її полягає в здійсненні заходів щодо захисту населення не тільки від небезпек військового часу, а й від надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру в мирний час. Це підвищує соціальну значимість цивільної безпеки її

затребуваність у суспільстві.

У сучасному світі, зокрема і в Україні, спостерігається велика кількість військових конфліктів та надзвичайних ситуацій різного характеру. Корінні зміни в характері військових конфліктів, засобах озброєння, соціально-економічній обстановці вимагають нового, більш ґрунтовного і всеосяжного ставлення до захисних заходів. В останні роки в ряді зарубіжних країн (ФРН, США, Франція та ін.) у зв'язку зі зміною військово-політичної обстановки відбувається трансформація поглядів на роль цивільної безпеки та її місця у суспільстві. Так, нова політика США визначає, що сили і засоби цивільної безпеки повинні готуватися не стільки до дій в умовах ядерної війни, скільки вміти ефективно вирішувати завдання, що виникають в мирний час.

Проблеми цивільної безпеки людини – є одними з найактуальніших в сучасному суспільстві, вони тісно пов'язані з бурхливим розвитком науково-технічного прогресу, погіршенням екологічного стану окремих регіонів та планети в цілому. На сьогодні механізми взаємодії людини та природи, людини та техніки, суспільства та індивіда, все частіше порушуються, що призводить до появи багатьох нових небезпек і надзвичайних ситуацій, що несуть загрозу для нормальної життєдіяльності людини.

В результаті цих небезпек суспільство зазнає значних втрат у вигляді людських жертв, збитків від аварій, катастроф, стихійних лих. Науково-технічний прогрес сприяв не тільки підвищенню виробництва, росту матеріального добробуту та інтелектуального потенціалу суспільства, але й значно підвищив можливість виникнення аварій і катастроф. Разом з тим, економічні, духовні, релігійні, етнічні, політичні та інші суперечки спричинили в цей період велику кількість війн та збройних конфліктів.

В Україні, що мала в цілому сприятливі умови життя, розвинулась низка негативних процесів та явищ. Посилилися радіаційне, хімічне, теплове, електромагнітне та інші види забруднень, що значною мірою впливають на рівень життя людини і, в першу чергу, на її здоров'я та тривалість життя.

Про актуальність питань цивільної безпеки свідчать і статистичні дані із кількості надзвичайних ситуацій за останні роки.

Порівняно з 2018 роком, загальна кількість НС у 2019 році збільшилася на 14,1 %, при цьому кількість НС техногенного характеру збільшилася на 25 % (через збільшення кількості НС унаслідок пожеж і вибухів, аварій на системах життєзабезпечення та раптового руйнування будівель та споруд), а кількість НС природного характеру на 5,2 %. У звітному періоді спостерігається збільшення на 77,8 % кількості постраждалих (переважно за рахунок медико-біологічних НС) та на 18,5 % кількості загиблих в НС (переважно за рахунок НС унаслідок аварій на транспорті та пожеж, вибухів у будівлях і спорудах).

Таблиця 1. Кількісні показники надзвичайних ситуацій, що виникли у 2019 році, порівняно із 2018 роком

Дані про надзвичайні ситуації	2018 рік	2019 рік	Зменшення (збільшення), у відсотках
Загальна кількість НС:	128	146	14,1 ↑
<i>В тому числі:</i>			
Техногенного характеру	48	60	25,0 ↑
Природного характеру	77	81	5,2 ↑
Соціального характеру	3	5	66,7 ↑
<i>В тому числі за рівнями:</i>			
Державного рівня	2	2	0,0
Регіонального рівня	6	7	16,7 ↑
Місцевого рівня	64	63	1,6 ↓
Об'єктового рівня	56	74	32,1 ↑
Загибло людей внаслідок НС	168	199	18,5 ↑
Постраждало людей внаслідок НС	839	1492	77,8 ↑
Матеріальні збитки від НС, тис. грн.	496 965	685 269	37,9 ↑

Порівняно з аналогічним періодом 2019 року, загальна кількість НС у 2020 році зменшилася майже на 44 %, при цьому кількість НС техногенного характеру зменшилася на 50%, а кількість НС природного характеру – на 41 %. Також, у звітному періоді спостерігається зменшення кількості постраждалих та загиблих в НС (на 6,4 % та 19 % відповідно) [6,7].

Незважаючи на зменшення надзвичайних ситуацій у 2020 році порівняно із 2019 роком їх кількість залишається досить великою і питання цивільної безпеки не стають менш актуальними.

Таблиця 2. Кількісні показники надзвичайних ситуацій, що виникли у 2020 році, порівняно із 2019 роком

Дані про надзвичайні ситуації	2019 рік станом на 31.03.2019	2020 рік станом на 31.03.2020	Зменшення (збільшення), у відсотках
Загальна кількість НС:	39	22	43,6 ↓
<i>В тому числі:</i>			
Техногенного характеру	16	8	50,0 ↓
Природного характеру	22	13	40,9 ↓
Соціального характеру	1	1	0,0
<i>В тому числі за рівнями:</i>			
Державного рівня	0	1	збільшення
Регіонального рівня	0	0	0,0
Місцевого рівня	19	11	42,1 ↓
Об'єктового рівня	20	10	50,0 ↓
Загибло людей внаслідок НС	68	47	19,0 ↓
Постраждало людей внаслідок НС	729	682	6,4 ↓
Матеріальні збитки від НС, тис. грн.	1 727	28 626	1557,6 ↑

Важливість знань з цивільної безпеки зумовлена і тим, що на території України розміщена велика кількість потенційно-небезпечних об'єктів. До них відносяться підприємства нафтової, газової та хімічної промисловостей, підприємства, які застосовують і виготовляють радіоактивні, сильнодіючі, пожежо- і вибухонебезпечні речовини.

Техногенна небезпека є найбільш характерною і значною за питомою вагою серед загального числа випадків. Підтвердження цьому – катастрофа на ЧАЕС, на газо- і нафтопроводах та транспорті.

Україні властиві як техногенні, так і природні ризики. В останні роки почастишали випадки природних надзвичайних ситуацій (повені, масштабні пожежі, торнадо, зсуви і т.д.)

Окрім того, сьогодні на сході України триває надзвичайна ситуація військового характеру. Серед загроз в Україні не останнє місце посідає можливість терористичних та диверсійних актів. Їх ігнорування в сучасних умовах ставить під загрозу не тільки соціальний добробут населення, а й забезпечення національної безпеки країни.

Також не виключається можливість загрози війни із застосуванням зброї масового знищення: ядерної, хімічної, біологічної. В таких умовах система цивільної безпеки відіграє важливу роль у підготовці до захисту населення і народного господарства, а також максимального послаблення дії вражаючих факторів сучасної зброї.

Слід зазначити, що анексія Автономної Республіки Крим Російською Федерацією, ведення військових дій на сході України, а також підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС і затвердження програми реформ «Стратегія – 2020» призвели до перегляду на законодавчому рівні ролі та місця цивільного захисту в забезпеченні національної безпеки України.

Тобто актуальність проблем захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру, а також від небезпек, що виникають при веденні військових дій, або внаслідок цих дій не знижується. В силу обставин, що складаються, дисципліна цивільний захист набуває все більшої актуальності, зростає її міждисциплінарний характер і соціальна спрямованість.

Отже, безпека людини – поняття, що торкається основ людського життя та сфери її діяльності. Цивільна безпека – це гарантований державою захист життя і здоров'я людини. А знання основ цивільної безпеки дозволяє розширити можливості самозахисту особистості й, зокрема, розвивати в ній здатність піклуватися про себе, зберігати своє здоров'я та життя.

За таких умов все більш значним та необхідним стає потреба у формуванні знань з цивільної безпеки, як умови забезпечення стійкого та безпечного життя. Одним із шляхів виконання цього завдання є організація системи загального комплексного та неперервного навчання з цивільного захисту, що є можливим, зокрема, і в поверненні до освітніх програм вищої школи вивчення предмету цивільна безпека.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 №2469-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: (<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>)
2. Державне управління та державна служба у сфері цивільного захисту : навч. посіб. / за заг. ред. М. В. Болотських. – Вінниця : ТОВ Вид-во-друк. «Діло», 2013. – 352 с.
3. Національна рятувальна служба: 1996–2016. – Київ : ТОВ “Фраксім”, 2016. – 152 с.
4. Подскальна О. А., «Розвиток наукової думки щодо організації цивільного захисту як складової національної безпеки держави» / О. Подскальна // Вісник НАДУ при Президентіві України (Серія «Державне управління»), 2017 – № 4 – С. 20–27.
5. Кодекс цивільного захисту України [Електронний ресурс]: Закон України від 02 жовтня 2012 року № 5403-VI. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
6. Інформаційно-аналітична довідка про надзвичайні ситуації у січні 2019 року– Режим доступу: <https://www.dsns.gov.ua/ua/Dovidka-za-misyac/88905.html>
7. Інформаційно-аналітична довідка про надзвичайні ситуації у січні 2020 року – Режим доступу:<https://www.dsns.gov.ua/ua/Dovidka-za-kvartal/107514.html>

ХАРАКТЕРИСТИКА ЧИННИКІВ ПОБУТОВИХ НЕБЕЗПЕК

*Шпортюк С. М.
м. Полтава*

Анотація. У статті розглядається побутове середовище проживання сучасної людини, яке містить у собі велику кількість потенційних небезпек. Чинниками цих небажаних факторів є побутова техніка, яка створює електромагнітні поля і випромінювання, а також побутова хімія різного призначення. Дотримування правил безпечного користування дасть змогу сучасній людині зменшити ризики виникнення хвороб, викликані вище наведеними чинниками та покращити екологію житла, яка буде сприяти більшому домашньому комфорту.

Ключові слова: побутова техніка, хімічні засоби, електромагнітні промені (ЕМП), екологія житла, безпека, тяжкі захворювання.

Поняття безпеки і комфорту на сьогоднішній день розширилося. Людина найкомфортніше і безпечніше себе відчуває вдома. Саме вдома людина прагне комфорту та зручності умов проживання, але всі ці складові побутового середовища мають у собі як позитивні, так і негативні сторони.

У побуті людина широко використовує найрізноманітніші засоби побутової хімії різних світових виробників. До товарів побутової хімії відносяться клеї, засоби для прання і миття, засоби для чищення, лакофарбові товари, засоби для догляду за житлом, предметами побуту, садом і городом тощо [2].

Кожний з цих засобів містить ті чи інші хімічні речовини. Засоби для виведення плям, видалення накипу та іржі містять небезпечні кислоти (соляну, мурашину, щавелеву), які можуть викликати ураження печінки, нирок і опіки, а також викликати приступи задухи. Розчини лугів, які входять до складу пральних і відбілюючих засобів також є потенційно небезпечні. Ці засоби можуть викликати алергічні напади, екзему шкіри. Засоби для миття